

BAŞYAZI

MacBride raporu Türkçe yayınlanıyor.

Hıfzı Topuz

Unesco Milli Komisyonu MacBride raporunun basılması için hazırlıklarını tamamladı. Rapor birkaç ay içinde yayınlanacak.

İlk kez 1980'de Fransızca ve İngilizce olarak **Birçok Ses, Tek Bir Dünya** adıyla yayınlanan MacBride Raporu'nun Türkçeye çevrilip basılması iletişime ilgilenenlere çok yararlı olacak. MacBride Raporu 1980 Kasım'ında Unesco Genel Konferansında oy birliği ile kabul edildiğinden beri bütün dünyada geniş yankılar uyandırmıştı.

MacBride'in başkanlığındaki Uluslararası İletişim Komisyonu'nun görevini sona erdirmesinin onuncu yıldönümünü nedeniyle gazeteci örgütleri 27-28 Ekim 1989'da Zimbabve'nin başkenti Harare'de **Birinci MacBride Yuvarlak Masa Toplantısı'nı** düzenlediler. 14 ülkeden ve 18 örgütten gelen gazeteci ve iletişim uzmanlarının katıldığı bu toplantıda herşeyden önce Yeni Evrensel Habercilik ve İletişim Düzeninin üzerinde durulmuş, değişik kültürlere, değişik değer ölçülerine ve çoğulculuğa dayalı iletişim düzenlerinin kurulması için MacBride raporu ile başlatılan çalışmaların sürdürülmesi istenmişti.

Devamı sayfa 13'de

İletişim araçlarıyla fişlenen Avrupa

Çağdaş gelişmeler sonucu bütün toplumlar fişleniyor, halklar fişleniyor, ülkeler fişleniyor; "Fişlenmiş bir Avrupa Korkusu" çöküyor insanların üzerine. Bu konuya artık iletişim açısından bakılıyor.

Bütün ülkelerde insanlar çeşitli nedenlerle ve değişik konularda fişleniyorlar. Devlet memuru olmaya kalktığınız zaman, sosyal sigortalara yazılırken, dernek ya da şirket kurarken, dergi ya da gazete çıkartırken, evinizi ya da arabanızı sigorta ettirirken, elektrige, suya ya da telefona abone olurken, askerlik işlerini yaparken, vergi öderken, bankada hesap açtırırken, bir okula ya da üniversiteye yazılırken, bir örgüte ya da bir klübe üye olurken, pasaport isterken, ehliyet alırken, bir işe adaylığınızı koyarken form dolduruyorsunuz.. Hele otellerde, daha boş oda var mı diye sorarken önünüze bir form sürüyorlar, kimlerle birlikte olduğunuz polise bildiriliyor.

Başka ülkelerde Doğrudan Pazarlama denen satış kurumları kendi müşterileri için fişler hazırlıyorlar. Banka kartlarıyla alış-verişlerde de kimin ne ölçüde mal tükettiği ortaya çıkıyor. Böylece insanların raklı olduğunuz ve eğilimleriniz belirgin oluyor. Reklamcılık örgütleri bu fişlere göre sizi

çeşitli kategorilere ayırıyor ve kampanya programlarına katıyorlar. Adınıza her gün bir yığın broşür, reklam mektubu, davetiye, katılma formu gönderiliyor. Nereden adınızı, adresinizi öğrenmişler diye artık hiç şaşmıyorsunuz. Çünkü bunlar belirli merkezlerden yönetiliyor.

Bir de işin Polisle, Savcılıkla ilgili yanı var. Katıldığınız bir gösteri ya da toplantı iyi gözle görülmemişse, yalnız tanık bile olsanız, polis kimlik saptaması yapıyor. Adınız Birinci Şubeye iletiliyor, fişleniyorsunuz. Zaman zaman Savcılıktan, Adli Sicilden iyi hal belgesi getirmek zorunda kalıyorsunuz; fişiniz yoksa ne alâ..

Bütün bu fişler bir Milli Güvenlik merkezine bağlandığı zaman ne oluyor? Haber alma örgütü sizin herşeyinizi bütün ayrıntılarıyla fişe geçiriyor. Çağdaş bilgisayar teknolojisiyle bu iş o kadar kolaylaştı ki, yüzlerce insanın fişi birkaç diske sığabiliyor. Şimdi bunlara iletişim açısından bakılıyor.

Devam sayfa 15'de

Bilgisayarlı fişlemeye Fransa'da tepkiler

Fransa'da polis ve milli güvenlik fişlerinin bilgisayarlı bir merkeze bağlanması 6 Ocak 1978'de yayınlanan bir yasayla kabul edildi. Yasanın amacı terörizme bulaşan kişilerin "Devlet güvenliği, Savunma ve kamu güvenliği" nedenleriyle fişlerinin tutulması idi.

Bunun yanı sıra bir de "Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés" (Bilişim ve Özgürlükler Ulusal Komisyonu) adı verilen üst düzeyde bir komisyon oluşturuldu. Komisyonun başkanlığına da Le Monde gazetesinin eski müdürlüğünden Jacques Fauvet getirildi. Komisyonun işlevi fişlerde açıklık ve saydamlık sağlamaktı. Fişleme konusunda yayınlanan kararnameler bu komisyonun onayından geçiyor ve fişlenen insanlar komisyona başvurarak neden, nasıl fişlendiklerini ve fişlerinde nelerin yazılı olduğunu öğrenmek için komisyonun aracılığını istiyorlardı. Komisyon her yıl bir rapor yayınlamaya fişlerdeki bilgileri öğrenmek için kaç kişinin kendisine başvurduğunu ve bunlardan ne sonuçlar elde edildiğini açıklıyordu. Komisyon gerekli gördüğü durumlarda da fişlerin yok edilmesine karar veriyordu.

Derken 1990 Şubat'ında büyük tepkiler uyandıran bir olay oldu. Hükümet 27 Şubat'ta çıkartılan bir kararname ile kişilerin siyasal eğilimlerini,

ırksal kökenlerini, felsefi ve dinsel inançlarını gösteren "duyarlı bilgiler" in fişlere geçirilmesini istedi.

Bu kararnameye demokratik örgütler çok büyük tepki gösterdiler. SOS-Irkçılık Örgütü bu kararnamenin derhal kaldırılmasını önererek şöyle dedi: "Kararname özgürlükler için çok tehlikeli bir durum yaratmıştır. İnsan Hakları Danışma Komisyonunun duruma el koyması gerekir."

Avrupa Parlamentosu eski Başkanı Bn. Simone Veil "Böyle bir karar işgal dönemindeki fişleri anımsatıyor. Bu ırkçı bir girişimdir. Asla kabul edilemez" dedi.

Hükümet bu kararname ile ülkenin siyasal, ekonomik ve sosyal politikasında etkili olabilecek herkesin fişini düzenlemeye yönelmişti. O günlerde yayınlanan belgelere göre Milli Güvenlik bilgisayar merkezinde 440 bin kişinin fişi yer alıyordu. Bunların 370 bini siyasal bakımdan önemli kişiler olarak nitelendiriliyor. 70 bin kişi teroristlerle ilişkili sayılıyordu. Bilgisayara geçmeyenlerle birlikte Polis dosyalarındaki fiş sayısı 600 bini buluyordu.

Bilişim ve Özgürlükler Ulusal Komisyonu Başkan Rocard'ı komisyon önünde bu konuda hesap vermeye çağırdı. Aradan üç gün geçti geçmedi Başkan kararnameyi geri aldı.

Bugünkü Durum

Bilişim ve Özgürlükler Ulusal Komisyonu Fransa'da fişlenmelerin açığa çıkması konusunda önemli bir rol oynuyor. Milli Güvenlik Merkezinde yine fişler var ama, teroristlerin ve Devlet Güvenliğine karşı çıkan kişilerin dışındaki insanların fişleri gizli tutulamıyor. Bu merkezde fişi olduğunu bilen insanlar Komisyona başvurarak durumlarının açığa kavuşturulmasını istiyorlar. Komisyon da Milli Güvenlik Fişleme Merkezinden belge getiriyor.

1978'de Komisyon kurulduğundan beri 260 bin kişi Komisyona başvurarak kendi durumunu sormuş. Komisyona yapılan başvuruların sayısı yıldan yıla yükseliyor. 1991'de bilgi isteyenlerin sayısı 17 bini geçmiş. Fransızlar fişlenme konusunda çok duyarlı davranıyorlar. Bütün media'lar ve demokratik örgütler ulusal çapta fişlenme tehlikesini önlemek için en ufak bir olay karşısında bile çok büyük tepki gösteriyorlar.

Mustafa Gürz

Gazetecinin gücü ve sorumluluğu

Prof. Dr. Niyazi Öktem

Basın Konseyi tarafından kabul edilen Basın Meslek İlkeleri aslında bireysel ahlaktan kaynaklanan "basın ahlak ilkeleridir" 16 maddeden oluşan bu ilkelerin çoğunluğu içinde ahlaka ilişkin davranış formülasyonları görmektediriz.

1. madde, insanların aşağılanamayacağını, belli durumlar nedeniyle kınanamayacağını belirtmektedir; 2. madde, düşünce ve inanca olan saygıyı düzenliyor. 3. madde, özel çıkarların ön plana alınamayacağını ortaya koymaktadır; 4. madde, iftira ve şahısların küçümsenmesinin yanlışlığını açıklamaktadır. Özel yaşamın kutsallığından, sır saklamaya, başkalarının düşünsel ürününe sahip çıkmanın doğurduğu ahlaksız ortama kadar maddelerin çoğunun içeriğinde "ideal ahlaksal davranış modelleri" yer almaktadır. Başka bir anlatımla bu maddeler çağdaş ve evrensel boyutlu bir gazetecinin ahlaklı bir insan olarak nasıl davranmasının gerektiğini belirlemektedir.

Gazeteci tüm insanlar gibi yalan söylemeyecektir, iftirada bulunmayacaktır; hakikati, doğruları yansıtacaktır; sır saklamasını bilecektir.

Bu ilkeler tüm insanlar için geçerli olduğu kadar, sosyolojik birimler olan tüm meslek kuruluşları ve meslek sahipleri için de büyük önem taşımaktadır. Avukatlar için de... Politikacılar için de... Rektör seçimlerinde kıran kırana birbirini yiyen öğretim üyeleri için de... Bu nedenledir ki İletişim Fakültelerinde "basın ahlakı"; Tıp Fakültelerinde "deontoloji"; Hukuk Fakültelerinde "hukuk felsefesi" dersleri okutulmaktadır.

Tüm insanlar iyinin, doğrunun, gerçeğin, güzelin peşinde koşma arzusu içinde olduklarını söylerler. İdealist felsefenin büyük ahlak kuramcısı Kant'a göre koşullar ne olursa olsun "pra-

tik aklın kesin buyrukları" yalan söylememeyi, dürüst olmayı, öldürmemeyi, başkasını aşağılamamayı buyurur. Böylelikle insan maddi belirlemelerin üstüne çıkarak özgürleşir. Özgürlük çıkarları bir kenara bırakarak nesnellik boyutunda olayları değerlendirebilme aşamasına gelmektedir.

Maddecî felsefenin en önemli düşünürü Marx'a göre "ahlak ve hukuk sosyo-ekonomik altyapı ilişkilerinin üstyapı kurumlarıdır". Toplumda insanı sömüren, onu aslından ve özünden yabancılaştıran sosyo-ekonomik ilişkiler dizgesi mevcutsa o toplumun ahlaksal yapısı yozdur. Marx'a göre amaç sömürge sosyo-ekonomik alt-yapı üretim ilişkilerini değiştirerek toplumları ve insanları özgürleştirmek.

Görülüyor ki her iki kutubun devleri özgür ve mutlu insan yaratmanın tek yolunun sağlıklı bir ahlak düzeninin kurulmasıyla olanaklı olduğunu söylemektedir.

Bireysel ahlakla toplumsal ahlak, meslek ahlakı kavramları içindedir. Bireysel boyutta "iyi" diye adlandırdığımız ahlaksal davranış modeli, toplumsal boyutta meslek ahlakını, hukuk alanında "adaleti" belirlemektedir. Tüm bu boyutlar arasında karşılıklı etkileşim vardır.

Huzurlu bir dünya yaratmak

İyi olmak, doğru davranmak, dürüst ilişkiler içine girmek sadece etik değeri güncelleştirmek değil, toplumsal yaşamı uyumlu hale getirmek, huzurlu bir dünya yaratmak demektir. Yani filozofik etik değer üzerinde yapılan düşünsel çalışmalar sadece zihinsel bir jimnastik değildir, pratik yararı da vardır.

Toplumsal barış bağlamında ahlaka uymak diğer meslek kuruluşlarına nazaran basın açısından çok daha önemlidir. Basın, ordu, üniversite, dinsel örgütlenmeler vb. gibi hukuk sosyolojisinin terminolojisiyle "ikincil grupmanlar" birer baskı gurubu olarak hükümetler ve

toplum üzerinde etkili kamuoyu oluştururlar ve toplumsal akışı belli yön ve yollara sürükleyebilirler.

Derin kültür kitapları okumayan veya okuyamayan ülkemiz halkı açısından basın ve basındaki yazarlar onların kültür gereksinimini karşılamakta, dünya görüşünü biçimlemektedir. gazeteci onun tek kültür, tek gerçek, tek haber kaynağıdır.

Dünyada ve ülkemizde, iletişim çağı içinde gazeteci büyük güce sahiptir. Bu denli büyük bir gücü, aynı oranda sorumluluk beklemektedir. Ancak böyle büyük bir güç-sorumluluk ilişkisi içinde gazetecinin her türlü baskıdan uzak, tam anlamıyla özgür olması gerekir. Düşünce ve inanç özgürlüğüyle, bunların uzantısı olan tüm hak ve özgürlükler üzerindeki yasaklamalar kalkmadan belirttiğimiz güç-sorumluluk ikilemi sağlıklı işlemez.

Basının kendi kendini denetleme yoluna gitmesi de aslında bu büyük güç-sorumluluk ikileminin bilincinde olmasından kaynaklanmaktadır.

Basın kitleleri yönlendirdiğinin bilincindedir. Basın, yasaların üstünde ve ötesinde kendini ahlaken sorumlu tutarak yukarıda belirttiğimiz Kant'cı anlamda özgürleşmektedir. Kişisel çıkarların, tutkuların, kaptislerin, insanlara egemen olacağı psikozunun üzerine çıkma gayretiyle "basın meslek ilkelerine uyan gazeteci" vicdanen kendini sorumlu tutarken özgürleşmektedir. Vicdani iç sorumluluk, dış baskıya dayalı hukuksal sorumluluğun çok üstünde bir değer taşır.

Ülkemizi ve halkımızı esenliğe kavuşturmak istiyorsak ahlaksal değerler örgüsünü yaygınlaştırmamız gerekmektedir. Teknolojiye verdiğimiz önem kadar insan, kültür ve felsefeye de yatırım yapabilirsek çok daha aydınlık ufuklar görebiliriz.

Unesco 1945'te hangi

Amerikalılar Unesco'nun devlet temsilcilerinden oluşturulmasında dayatıyorlar, Fransızlar ise örgütün bağımsız bilim adamları, yazar, eğitimci ve sanatçı ağırlıklı olmasını öneriyorlardı.

Hızlı Topuz

Bugün Unesco'nun bir teknik yardım örgütü olarak çalışması eğilimi ağır basıyor. Oysa Unesco çok başka amaçlarla kuruldu. 1945'te Unesco'yu kuranlar bu örgütün eğitim, kültür, sanat ve bilim alanlarında bir takım yüce ilkeler oluşturarak halkların birbirine yaklaşmasını ve bu yolla barışa hizmet etmesini amaçlamışlardı.

Unesco'nun 1922'ye dayanan 70 yıllık bir geçmişi vardır. Bunu şöyle özetleyebiliriz:

Birinci Dünya Savaşı bittikten bir süre sonra Nobel Barış Ödülünü kazanmış olan Fransa Başbakanı **Leon Bourgeois**, Milletler Cemiyetinin desteği ile **Uluslararası Entelektüel İşbirliği Komisyonu** adı verilen bağımsız bir komisyon oluşturmuştu. 12 üyeden kurulan bu komisyonun üyeleri arasında o yılların en ünlü düşünürleri ve bilim adamları yer alıyordu. Kimler vardı o komisyonda? Başkan: **Henri Bergson**; üyeler: **Marie-Curie, Einstein, Freud, Paul Valery, Gilbert Murray** vb.

Komisyon yılda bir toplanarak bu alanda yapılacak işleri tartışıyordu, ama komisyonun hiçbir geliri yoktu.

Fransız hükümeti, **Henri Bergson**'un bir çağrısı üzerine 1924'te bu komisyona bir takım gelirlere, sekreterlik personeli ve bir büro sağladı.

Komisyonun adı da

değiştirildi ve **Uluslararası Entelektüel İşbirliği Enstitüsü** oldu.

O yıllarda şöyle bir durum vardı: Devletler Eğitim sorunlarını kendi tekellerinde görüyorlar, Milletler Cemiyeti de eğitimin Devletlerin egemenlikleri alanına girdiğini kabul ediyor ve **Uluslararası Entelektüel İşbirliği Enstitüsü'nün** sadece eğitimin kuramsal pedagojik yanları ile ilgilenmesini öneriyordu. Bu amaçla da 1925'te Cenevre'de **Uluslararası Eğitim Bürosu** kuruldu.

İkinci Dünya Savaşı İçinde

Gelelim Unesco'nun kuruluşuna:

İkinci Dünya Savaşı yıllarında Londra kaynıyordu. İşgal altındaki ülkelerin yöneticileri Londra'da sürgün hükümetleri kurmuşlar, Faşizme karşı savaşlarını sürdürüyorlardı. İngiltere her gün bombalanıyordu, her yer yıkıntıya dönüşmüştü.

İşte o dönemde, 16 Kasım 1942'de İngiltere Eğitim bakanı **Richard Butler** Londra'daki Sürgün hükümetlerinin temsilcilerini, savaş sonunda eğitim konularının nasıl ele alınacağını görüşmek üzere **Alexandre House**'da bir toplantıya çağırdı. **Müttefikler Eğitim Bakanları Konferansı** denen bu toplantıya **Fransa, Belçika, Hollanda, Norveç, Polonya, Çekoslovakya, Yugoslavya** ve **Yunanistan** sürgün hükümetlerinin Milli

Eğitim bakanları katıldı.

Unesco'nun kuruluşundan, günü gününe tam üç yıl önce toplanan bu konferans Unesco'nun kuruluşunda ilk basamak sayılır.

Konferansa katılan Belçika Milli Eğitim bakanı **Jules Hoste** da o aylarda başkanlığa sunduğu bir belgede Eğitim Bakanları Konferansının çalışma alanının genişletilmesini ve **Uluslararası Entelektüel İşbirliği Enstitüsü** gibi bir kurumun oluşturulmasını öneriyordu.

Bu çalışmaların yanı sıra İngiltere'de **London International Assembly, Council for Education in World Citizenship, British Association for the Advancement of Science, Association of University Teachers** gibi örgütlerin İngiliz ve yabancı yöneticileri de Savaş sonrası eğitim, bilim ve kültür sorunlarına eğildiler.

Kimler vardı bu kişilerin arasında? **Julien Huxley, Gilbert Murray, Jan Massaryk, Rene Cassin, Henri Rollin** ve **Lord Robert Cecil**.

Bu örgütlerden gelen önerilerin ışığında da **Müttefikler Eğitim Bakanları Konferansı** dönem dönem toplanarak çalışmalarını sürdürdü. Bu önerilerin en önemlisi de **Uluslararası bir Eğitim Örgütü'nün** kurulmasıydı. Önce, 1943 Mayıs'ında, bu amaçla geçici bir Komite kuruldu. O Komite de çalışmalarını genişleterek çeşitli konularda incelemeler yapacak komisyonlar oluşturdu.

amaçlarla kuruldu?

1943 sonunda, bütün bu komisyonlardan gelen önerilerin ışığında Uluslararası bir Eğitim ve Bilim örgütünün kurulmasına, prensip olarak karar verildi.

Londra'daki yöneticiler bu çalışmalara Amerika'nın da katılmasını önererek, Nisan 1944'te düzenlenecek bir konferansa Amerika'yı da çağırdılar.

Amerikalılar bu öneriyi kabul ederek Londra'ya William Fulbright ile Congress Library yöneticisi şair Archibald Mac Leish'in katıldığı bir heyeti gönderdiler ve konferans toplandı.

Konferans çok olumlu bir hava içinde çalışmalarını sürdürdü ve bu arada, Eğitim ve Bilim örgütünün kurulmasını öneren bir Kuruluş Bildirgesi (Acte Constitutif) tasarısının da hazırlanmasına karar verildi ve bu tasarımı yazma görevini Mac Leish üstlendi. Ünlü Fransız hukukçusu René Cassin de çeşitli dallarda önerilen tasarıları uzlaştırmaya yöneldi.

Bir kaç ay süren hazırlık çalışmalarından sonra Komisyon uluslararası bir Eğitim Örgütünün kurulmasını görüşmek üzere 1 Kasım 1945'te Londra'da Institute of Civil Engineers'te bir toplantı düzenlenmesine karar verdi.

Bu toplantının mimarları şunlardı:

İngiliz biyoloji bilgini Julian Huxley,

İngiliz biyoloji bilgini Joseph Needham,

İngiltere Eğitim Bakanı Bn Ellen Wilkinson,

İngiltere Başbakanı Clement Attlee

Ünlü kütüphaneci şair Mac Leish,

Fransız Sosyalist Partisi Başkanı Léon Blum,

Sonradan Unesco genel

müdürü olan Meksika Cumhurbaşkanı Jaime Torres Bodet. Konferansa 44 ülkenin temsilcisi katıldı. Bunlardan biri de Hasan Ali Yücel'di.

Bu Konferansta tartışılan ilk önemli sorun Bilim konusunun yeni örgütün alanı içine alınıp alınmaması idi. Çünkü ilk tasarıda yeni örgüte UNECO deniyordu. S harfi bunun içinde yoktu.

Julian Huxley ile Joseph Needham Bilim konusunun mutlaka örgütün yetki alanına girmesinde ısrar ettiler ve örgütün adı UNESCO oldu.

Konferansta büyük tartışmalara yol açan bir konu da kurulacak örgütün devletlerarası yapısıydı.

Amerikalılar Unesco'nun devlet temsilcilerinden oluşturulmasında ısrar ediyorlar, Fransızlar ise örgütün bağımsız bilim adamları, yazar, eğitimci ve sanatçı ağırlıklı olmasını öneriyorlardı.

Konferansta tartışılan ikinci önemli konu MacLeish'in hazırladığı Kuruluş Bildirgesi tasarısı oldu.

Ellen Wilkinson "Toplantının amacı eğitim, bilim, kültür ve sanat alanlarında uluslararası bir işbirliğini sağlayacak bir örgüt kurmaktır, ama unutmamalı ki,

en önemli sorun halklar arasında bir anlayış havası yaratmaktır" diyordu.

16 Kasım 1945'te Konferans Unesco'nun Kuruluş Bildirgesi'ni onayladı. Bildirgenin en önemli sözü şu idi:

"Savaşlar insanların kafasında doğar, barışı koruyacak duvarlar da insanların kafasında kurulmalıdır."

Bu maddenin ilk cümlesi Babakan Clement Attlee'nin, ikinci cümlesi de Archibald MacLeish'indi.

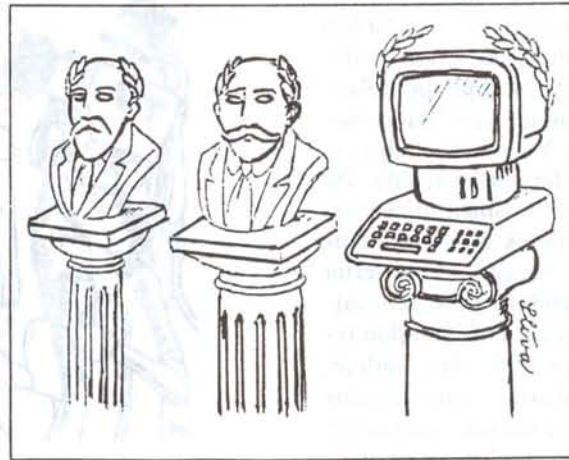
Bildirgenin en önemli maddelerinden biri de şu idi:

"Halklar arasında karşılıklı anlayışsızlık tarih boyunca uluslar arasında hep şüphe ve endişe uyandırmış ve endişeler savaşa dönüşmüştür."

Başka bir maddede de barışın hiçbir zaman yalnız hükümetler arasındaki ekonomik ve siyasal anlaşmalarla sağlanamayacağı ve barışın insanlık içinde entelektüel ve ahlaki bir dayanışmaya dayanması gerektiği vurgulanıyordu.

Bildirge coşkulu bir hava içinde kabul edildi. Genel müdürlüğe Julian Huxley seçildi ve ilk Unesco Genel Konferansının 1946 Aralık ayında Paris'te düzenlenmesine karar verildi.

H.T.

Paris'te bir topluluk radyosu: "Radio Soleil" Türkçe Yayınları

Mehmet Selâmi
ŞAKİROĞLU

15 Ekim 1992 den bu yana Paris'te "Topluluk radyosu", "yakın radyo" olarak sınıflandırabileceğimiz bir radyo yayını, var. "Radio Soleil Türkçe Yayınları: (Güneş Radyosu) adını taşıyan bu yayın, şimdilik haftada bir gün, salı günleri saat 18 - 20 arası yapılıyor ve Paris'in 45 kilometre çevresinden dinlenebiliyor.

"Göçmen Dernekleri Fransa Konseyi" tarafından düzenlenen, "Radio Soleil Türkçe Yayınları" adını taşıyan, temel olarak Paris ve çevresinde yaşayan Türklere yönelik olan bu yayın, Türkiye kökenli diğer Kürt, Ermeni, Rum, Yahudi, Süryani v.b. topluluklar tarafından da dinleniliyor. Türkiye'nin, Anadolu'nun zenginlikleri arasında yer olan bu grupların müzikleri, özel günleri de yayın politikası içinde yer alıyor. Kürtçe, keldanice, süryanice müzikleri bu radyodan dinlemek olası.

Yayın politikası Fransa'da yaşayan göçmenlerin gereksinimlerine göre şekillenen, onları bilgilendirmenin ve olaylardan haberdar etmenin yanı sıra, Fransa'ya uyumlarını da kolaylaştırmayı amaçlayan "Radio Soleil Türkçe Yayınları" dinleyicisiyle doğrudan ilişki içinde. İki saatlik yayın boyunca, dinleyiciler telefon ederek isteklerini, tepkilerini ve bazende küfürlerini Radyo'ya iletebiliyorlar. İki saatlik yayın boyunca 300'ü aşkın telefon geliyor. Bu sayı, sadece, sınırlı olanaklarla yanıt verilebilen telefon çağrısını yansıtıyor. Buna giderek sayıları artan mek-

tupları da eklemek gerekir.

Gelen telefon ve mektup sayısından, dinleyici isteklerinde ismi okunanlardan, işyerlerinden telefon edenlere yönelttiğimiz "Kaç kişi çalışıyor?", "Toplu olarak mı dinliyorsunuz?" gibi sorulara aldığımız yanıtlardan kalkarak yaptığımız hesaplama göre, düzenli dinleyici sayımız 25 bine ulaşmış durumda. Buna bir de zaman zaman dinleyenleri katarsak, Paris ve çevresinde var olan 55 bin kişilik dinleyici potansiyelinin (Türkçe konuşan veya anlayan toplam nüfus) aşağı yukarı yarısının üstünde bir dinleyici kitlesine sahip olduğumuzu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Fransa'da üç tür radyo var: Ticari radyolar, ticari olmayan radyolar (devlet radyoları) ve dernek konumundaki radyolar. Bu üçüncüler, daha çok, demokrasinin vazgeçilmez koşullarından birisi olan çoğulculuğu garanti altına almanın araçlarından biri olarak görülüyor. Fransa'nın hemen hemen tümüne yayılmış bu tür radyo sayısı 1200. Çoğu

belediye yardımları ile yaşıyor, ama özerk bir yapıya sahipler. Bunlar yerel demokrasinin ve çoğulculuğun birer uygulamaları. Bu nedenle, Fransa'nın en ücra köşesinde bile, çeşitli dillerden yayınlara rastlamak alışılmış bir şey. Derneksel yapıdaki radyoların reklam alma hakları da var. Ama bunların reklam gelirleri, toplam gelirlerinin yüzde 20'sini aşmıyor. İşte "Radio Soleil" de bu üçüncü tip, ticari amaç gütmeyen radyolardan. Türkçe yayın düzenliyor. Türkçe yayınlarının süresi önümüzdeki Eylül ayından başlayarak artacak.

"Radio Soleil" in kendi vericisi ve kendi anteni ile yayın yapıyoruz. Antenin gücü 4 kw. Stüdyo donanımı ise tümüyle yarı profesyonel. Profesyonel radyolarda görmeye alıştığımız büyük montaj teypleri v.b. burada bulmak mümkün değil. Stüdyolar kaset ve CD çalarlar ile donatılmış. Yayın banttan değil. Neredeyse tümüyle canlı. Böylece zamandan ve paradan kazanılıyor.

Radyomanyak!

Fransa'da bir koleksiyoncu 2000 eski radyo toplamış

Fransa'da çıkan haftalık **Tele-rama** dergisinde yayınlanan bir yazıda **Guy Biraud** adlı bir kişinin 2000 radyodan oluşan bir koleksiyon düzenlediği ve bunu Angers'te sergilediği anlatılıyor.

Guy Biraud 40 yaşında iletişim koleksiyonculuğuna başlamış, 1793'de kullanılan ilk optik telgraf aracını ve ilk mikrofon örneklerini satın aldıktan sonra koleksiyonunu geliştirmiş, 1925'te kullanılan ilk çalar saatli radyoyu ve **Gutenberg** modeli ilk baskı makinelerinden bir örnek olarak koleksiyonunu zenginleştirmiş. Sonra eski fotoğraf makinelerini toplamaya yönelmiş, kısa zamanda 200 makine toplamış ama, günün birinde kendini başka bir makine koleksiyoncusu ile tanıştırmışlar, adamın 2000 fotoğraf makinesi varmış, Bunu görünce **Guy Biraud**'nun morali bozulmuş, radyo toplamaya karar vermiş ve kısa zamanda yüzlerce eski radyo ele geçirmiş.

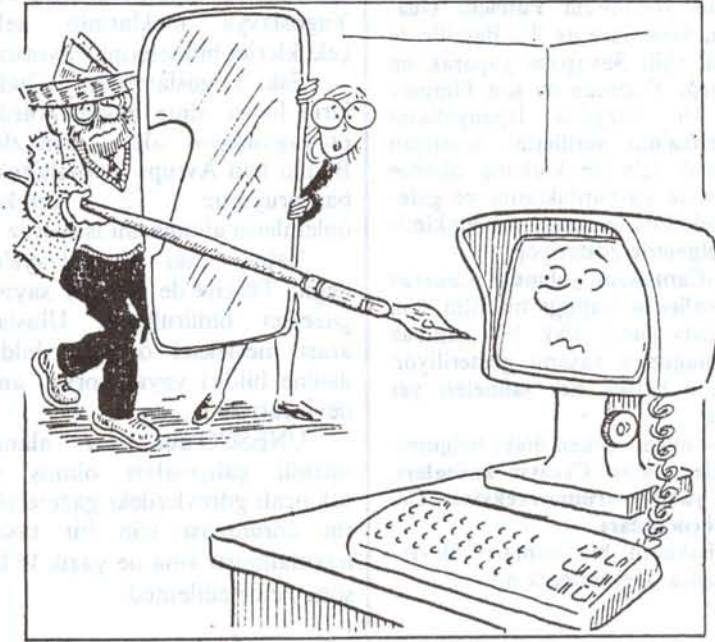
Guy Biraud bu radyolardan

yalnız 200'ünü birkaç ay önce Angers'deki İletişim Müzesinde sergilemiş, elinde daha 1800 radyo varmış, sırası gelince onları da sergileyecekmış.

Guy Biraud koleksiyonu konusunda şunları anlatıyor:

"-Radyoyu ilk kez 7 yaşında dinledim. Köyümüzün tenekeçisi bir radyo getirmişti, ilk onu gördük. Bütün köy halkı **Eyfel Kulesi** radyosunu dinlemek için sabırsızlanıyordu. Beş yıl sonra ben de kendi radyomu yaptım. Babam beni müzelere götürdü, gördüğüm araçlar zevkimi geliştirdi. Elektrik eğitimi gördüm. 23 yaşında kendi işimi kurdum."

Guy Biraud radyo koleksiyonunun yanı sıra soyu tükenen her tür aracı da alıp biriktirdiğini anlatıyor. **Angers** Belediyesi kendisine eski bir şato vermiş. **Biraud** koleksiyonlarını buraya yerleştirmiş. Çevresinde kendisine "radyomanyak" deniyormuş.

FM Yayını Yapan Yeni Radyolar: GENÇ RADYO

Yaş Ortalaması 24.9 olan 99 ortaklı "**Turkuaz**" adlı holding, radyo yayınına başlıyor. Haziran ayı içinde "**Genç Radyo**" adıyla FM kanalından deneme yayınına başlayan bu istasyon Londra üzerinden deneme yayını yapıyor.

Şimdilik üç saatlik bant kaydının tekrar edilmesi şeklinde yayın yapılan bu kanalda pop müzik ağırlıklı yayınlar ve parça aralarında bazı espriler, fıkralar ve hicivli konuşmalar yer alıyor.

Tanıtım, reklam, yayıncılık, eğitim alanlarında da faaliyetlerde bulunan çeşitli şirketleri olan **Turkuaz** adlı bu holdingin, ülkemiz için yeni olması bakımından kısaca özellikle-rinden söz etmek istiyoruz. Ortakları gençlerden oluşan bu holdingde yönetimde profesyonel iş adamlarının da olmasına rağmen patronsuz bir yönetim amaçlanıyor. Bu yüzden şirket ortaklarının hiçbirine % 2'den fazla pay verilmiyor. Yıl sonlarında hisseleri oranında kar alacak ortaklar aynı zamanda holding çalışanı olarak kabul edildiklerinden ayrıca maaş almaları da düşünülüyor.

Özel TV ve Radyo yayınına izin veren yasanın çıkmasını bekleyen "**Genç Radyo**" konusunda, holdingin genel koordinatörü konumunda olan Osman Ataman özel TV ve Radyo yasasını bekleyen diğer kuruluşlar yasayı beklemeden Türkiye içinden yayına karar verirlerse kendilerinin de yasayı beklemeden yayına başlayacaklarını belirtiyor. Rakip kuruluşların sermaye güçlerinin yüksek olduğunu ve bu alana daha çok, yayıncılığın prestij gücü ve diğer avantajlarını kullanmak için girdiklerini söylüyor. Ataman, kendilerinin Radyo yayıncılığında yalnızca maddi kâr amaçladıklarını belirtiyor.

Bu arada **Genç Radyo**'nun arkasında yeni yatırımcılar arasında **Hürriyet**, **Show TV**, **Pamukbank**, **İmpexbank**, **Yapı Kredi**, **Vakkorama** gibi kuruluşların özel radyo kurmak için çalışmalarının devam ettiğini de hatırlatalım.

Şengül Altınay Özerkan

Marsilya'da Belgesel Film Festivali

Bu Yıl Festivale 30 Ülke Katıldı, 78 Belgesel Film Gösterildi :

Uluslararası Avrupa Belgesel Film Pazarı ile Belgesel Film Festivali geçen Haziran sonlarında Marsilya'da düzenlendi. Bu gösterilere bu yıl 30 ülkeden 1300 temsilcinin katıldığı, bunların Avrupa'da 219 üretim firmasını ve 53 TV. kanalını temsil ettikleri bildiriliyor.

Marsilyalılar bu gösterilere büyük ilgi gösterdiler, 10 binden fazla insan filmi izledi.

Festivalde 78 belgesel film gösterildi. Bunların 40'dan fazlası Avrupa yapımı idi. Filmlerin içinde en çok ilgi çeken ve beğenilenler şunlar oldu:

-Charlotte: Richard Dindo adlı bir İsviçrelinin yaptığı bu filmde Charlotte Salomon adında bir Alman yahudisi kadının yaşamı anlatılıyor. Charlotte Nazi döneminde Almanya'da yaşıyor, babası kızını Nazilerden kurtarmak için Nis'e göndermiş. Kız çok güzel resimler yapıyor. Bir ara bunalıma düşmüş, annesi ve büyük annesi gibi intihar mı etsin, yoksa olağan üstü birşeyler yaparak mı yaşamını sürdürsün?

Charlotte ikinci yolu seçmiş ve iki yıl içinde 769 resim yapmış. Yaptığı resimler Dufy'nin, Chagall'ın yapıtlarını andırıyor.

Ama ne yazık ki Almanlar Fransa'yı işgal ettikleri zaman Charlotte'u yakalayıp Auschwitz kampına göndermişler; Charlotte 26 yaşında, 1943'te orada ölmüş. Gözlemciler Charlotte'un yaşamını Anne Franck'ın yaşamına benzetiyorlar, Film çok beğenildi. Ötümüzdeki Eylül'de Paris'te Pompidou Kültür Sarayında Charlotte'un resimlerinden ve fotoğraflarından oluşan bir sergi açılacak.

-Battling Siki: Hollandalı Nick Koppen'in yaptığı bu film Senegal'de bir boksörün yaşamını

yansıtıyor. Gerçek adı M'Bariek Fall olan bu boksör Senegal'de ilk karşılaşmalarını yaptıktan sonra Battling Siki adıyla Paris'e gelmiş ve 1922'de orta siklette dünya boks şampiyonu olmuş. O zamanlar Fransa'da tanrı gibi sevilen bir boksör vardır: George Carpentier. Fransızlar onunla çok övünüyorlar. Hâlâ da Carpentier adı belleklerden silinmemiştir. M'Bariek Fall Fransa'da büyük sorunlarla karşılaşılıyor, herkes çelme takıyor bu Senegalli boksöre. Fall tüm beyaz insanları karşısında buluyor. Fransızlar kendisini "yabani", "vahşi" ve "ilkel" bir kişi olarak görüyorlar. Fall Carpentier'yi de yeniyor ve kara derili ilk dünya şampiyonu oluyor. Kimse bunu hazmedemiyor. Bir süre sonra Battling Siki öldürülüyor. Neden? Nasıl? Hiç belli değil. Bu elbette bir ırkçılık olayı. Fransa'da "Faili meçhul cinayetlerden biri.

-La Cruz del Sur: Bu belgesel filmin yönetmeni **Patricio Guzman**, daha önce de "La Bataille de Chili" (Şili Savaşı)'nı yaparak ün salmıştı. Guzman bu son filmde de 16. yüzyılda İspanyolların Amerika'nın yerlilerini hristiyan yapmak için ne korkunç işkence yollarına başvurduklarını ve geleneksel kültürleri nasıl yok ettiklerini belgelerle gösteriyor.

-Cambazın yolunda: Laurent Chevalier'in yaptığı bu film Çin Türkistanı'nda ufak bir cambaz topluluğunun yaşamı gösteriliyor. Filmde harika sirk sahneleri yer alıyor.

-Dikkati çeken öteki belgeseller de şunlar: Cezayir kadınları, Asla yalnız yürümeyeceksiniz, Cezaiyi çocukları.

Bakalım biz bunları televizyonlarda izleyebilecek miyiz?

Eski Yugoslavya'da 40 gazeteci yitirildi

"Haber vermek isteyenleri ve her türlü haberi yok etmek için kesin kararlı görünenler var."

Eski Yugoslavya'daki iç savaş sırasında 40'a yakın gazetecinin ölmesi ve yitirilmesi geniş tepkilere yol açıyor. **Sınırsız Röportaj Yazarları Derneği**'nin girişimiyle Avrupa Topluluğu'na gönderilen bir çağrıda şöyle deniyor:

"Bir anlaşmazlık ilk kez bu kadar çok sayıda gazetecinin kurban verilmesine yol açtı: 28 ölü ve 8 yitik. Ölümlerin nedeninin yalnız savaş olduğu söylenemez. Haber vermek isteyenleri ve her türlü haberi yok etmek için kesin kararlı görünenler var.

Kamu oyunu tanık göstererek hükümetlerin ve uluslararası örgütlerin sorumlularına sesleniyoruz. Gazetecilerin her çatışmada olduğu gibi görevlerini yapabilmeleri için birşeyler yapmalarını istiyoruz. Habere hiçbir ambargo konmamalı. Bütün ulusların eski Yugoslavya halklarının neler çektiklerini bilmelerini istiyoruz.

Eski Yugoslavya'da da halkların haber alma hakları vardır, propagandaya alet olamazlar. Bunun için Avrupa Topluluğu'na başvuruyoruz ve gereken önlemlerin alınmasını istiyoruz.

Yalnız eski Yugoslavya'da değil, Türkiye'de her yıl sayısız gazeteci öldürülüyor. Uluslararası mesleki örgütler bildiri üstüne bildiri yayınlıyorlar, ama neye yarıyor?

UNESCO'nun bu alanda önemli çalışmaları olmuş ve sakıncalı görevlerdeki gazetecilerin korunması için bir tasarı hazırlanmıştı ama ne yazık ki bir sonuç elde edilemedi.

Euronews 1993 başında yayına başlayacak

Euronews adı verilen Avrupa ortak televizyon haber kanalı 1993 başlarında yayına başlayacak. Bu haber kanalına şu TV kurumları katılıyor: **RTBF** (Belçika), **CyBc** (Kıbrıs), **ERTU** (Mısır), **RTVE** (İspanya), **YLE** (Finlandiya), **Antenne 2** ve **FR3** (Fransa), **ERT** (Yunanistan), **RAI** (İtalya), **TMC** (Tele Montecarlo), **RTP** (Portekiz).

İngiltere ve Almanya Euronews'a katılmıyorlar. İngiltere bu projeye zaten hiç sıcak bakmamıştı. Almanya'nın katılmasında ise başka güçlükler var. **ZDF** ve **ARD** denen Alman kurumlarının projeye katılabilmesi için 16 eyaletin onayı gerekiyor. Oysa yalnız iki eyalet olumlu oy kullanmış, bu da yeterli değil. **TRT** de Euronews da yer almıyor.

Avrupa Yayın Birliği (EBU)'nin üyesi olan 39 TV kurumu, Euronews'a üye olmasalar bile haber programı, röportaj ve magazin programlarının birçoğunun yeni kanalda yayınlamasına izin verecekler.

Ocak 1993'ten başlayarak Euronews, Eutelsat uydusu ile günde 18 saat Almanca, Fransızca, İspanyolca, İngilizce, İtalyanca sürekli haber yayını yapacak.

Euronews Avrupa düzeyinde bir CNN yayını oluşturmaya yöneliyor. Euronews'un Başkan-Genel müdürlüğüne atanan İtalyan Radyo TV kurumu **RAI**'nin genel müdür yardımcısı **Massimo Fichera** "Bizim amacımız CNN'nin bir kopyasını yaratmak değildir, diyor. CNN Amerikan görüşünü yansıtır, biz Avrupa görüşünü yansıtacağız. Olayları olduğu gibi vereceğiz. Yorumlarda çok objektif olacağız. İlk fırsatta Ukrayna'ya

ve Rusya'ya yönelik yayınlar yapmayı düşünüyoruz. Sonra da Kuzey Afrika ülkelerine yöneleceğiz. Ve altıncı bir dil olarak Arapçayı kullanacağız."

Euronews'un yıllık bütçesi 50 milyon"ecu" olacak. Bunun % 55'ini üye kurumlar karşılayacaklar, % 25'i reklamlardan sağlanacak, geriye kalan % 20'de **Avrupa Topluluğu**'na üye devletlerden elde edilecek.

Euronews'un merkezi Lyon'da olacak. Personel sayısının 130-200 arasında olacağı sanılıyor.

Program şöyle olacak:

- Saat 6-8 ve 22-24 arası: 15'er dakikalık sürekli haber programları (basın özetleri, meteoroloji, ekonomi ve borsa haberleri.)

- Saat 8-12 ve 14-18 arası: Avrupa ve Avrupa dışı ülkelerin TV haber programları (kendi dilleriyle ve Euronews'un beş diline çevrilmiş olarak)

- Saat 12-14 ve 18-22 arası: Her yarım saatte bir beşer dakikalık flaş haberler; 25 dakikalık magazin programları.

Merkezi Prag'da olan Doğu Avrupa ve Sovyetler Birliği Radyo TV. Örgütü

OIRT DAĞILDI

Merkezi Prag'da olan **Uluslararası Radyo Televizyon Örgütü (OIRT)** 3 Temmuz'da Oslo'da yaptığı toplantıda dağılma kararı aldı. Örgüte üye olan eski Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkeleri merkezi Cenevre'de olan **Avrupa Yayın Birliği**'ne katılmaya karar verdiler. Rusya, Ukrayna, Beyaz Rusya, Moldova, Estonya, Lituanya, Bulgaristan, Macaristan, Polonya, Romanya ve Çekoslovakya Radyo ve TV kurumlarının katılmasıyla Avrupa Yayın Birliği büyük bir güç kazanmış olacak.

İkinci Dünya Savaşından önce Avrupa'da **Uluslararası Radyo Birliği** adında bir tek yayın örgütü vardı. 1925'te kurulmuş olan bu birlik savaş yıllarında çöktü. Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkeleri 1946'da **Uluslararası Radyo-Tv Örgütü**'nü kurdular. Ama Batı Avrupa Yayın kurumları buna katılmadılar ve 1950'de **Avrupa Yayın Birliği (EBU)**yu oluşturdular.

Doğu Avrupa ve eski Sovyetler Birliği yayın kurumlarının EBU'ya üyelikler 1993'te işlerlik kazanacak.

Japonya'da büyük bir media imparatorluğu

Son zamanlarda Japonya'da yeni bir media patronunun yıldızı parlamaya başladı. **Hiroaki Shikanai** adındaki bu kişi **Fujisankei** media grubunu yönetiyor.

Bu gruba bağlı yüzlerce ortaklık var. Grubun yıllık cirosu 6.5 milyar dolar, kârı da 250 milyon dolar. **Fujisankei** grubu böylece media alanında 5 büyüklerden biri sayılıyor. Sırada ondan önce **Time-Werner, Bertelsmann** ve **Newscorp** yer alıyor. **Berlusconi**'nin **Fininvest** grubu **Fujisankei** ile aynı düzeyde gösteriliyor. **Hachette** ve **Walt Disney** grupları daha alt sırada bulunuyorlar.

Fujisankei grubunun elindeki kurumlar şunlar: Japonya'nın en büyük TV şebekesi, başı çeken bir radyo şebekesi, en büyük video ve plak ortaklığı, film üretiminde önde gelen bir ortaklık, en yüksek tirajlı gazetelerden biri, çeşitli dergiler ve müzeler.

Fujisankei'nin yönetimindeki **Fuji TV** Japonya'daki konutların % 98'inde izleniyor ve izleyici araştırmalarına göre en çok izlenen TV sayılıyor.

Fujisankei'ye bağlı **Nippon Broadcasting** 37 radyo istasyonundan oluşuyor ve 18 yıldan beri ülkenin en güçlü radyo şebekesi olarak tanınıyor.

Günlük **Sankei Shimbun** gazetesi 2 milyon basıyor. Bu gazeteğe bağlı yerel gazetelerin toplam tirajı da 10 milyon.

Şebekenin içinde yer alan **Hits** adındaki yayınevini çıkarttığı sayısız dergi var. **Fujisankei** şimdi de Avrupa'ya açılmayı planlıyor.

Fujisankei grubunu **Nabutaka Shihanai** kurmuş ve geliştirmiş. Kurduğu media imparatorluğunu oğluna bırakmaya hazırlanırken oğlu 1988'de genç yaşta ölüvermiş, **Nabutaka**'da bunun üzerine imparatorluğun yönetimini damadı **Hiroaki Shikanai**'ye bırakmış. Damat bankacı imiş ama, kayınpeder herşeyi kendisine bırakınca işletmelerin başına geçmek zorunda kalmış. 47 yaşında olan **Hiroaki** şöyle diyor:

"Japonya'yı içinde bulunduğu kültürel yalnızlıktan kurtarmak için dışarı açılmak zorundayız. Gazete patronlarının çoğu çok yaşlı ve içe dönük kişiler. Ben yabancı ülkelerde deneyimi olan gazetecilerle çalışmak istiyorum. Japonlar yabancı ülkeleri tanımak zorundalar.

"Kayın pederim sanatı geniş kitlelere tanıtmak, insanların zevklerini geliştirmek isterdi. Ben de hiçbir şeyin insanları sanat kadar birbirine yaklaştıramadığı kanısındayım.

Amacımız insanları birbirlerine yaklaştırarak dünya barışına katkıda bulunmak. Servetimizi sonsuza dek arttırmaya yönelmiş değiliz. Sorun şu: kazandığımız parayı nasıl kullanmalı ve bunun halka dönüşünü nasıl sağlamalı? Ben zengin bir adam değilim. Normal bir yaşamım var. Tokyo'da kendime ait olmayan ufak bir apartmanda yaşıyorum. Servet peşinde koşmuyorum. Bir imparator bile herkes gibi bir yatakta yatmıyor mu?"

Abraham Moles Öldü

Moles Fransa'nın yetiştirdiği en büyük iletişim araştırmacılarından biriydi.

Ünlü iletişim araştırmacısı **Abraham Moles**'un 22 Mayıs'ta Strasbourg'da öldüğünü öğrendik. **Moles** 71 yaşındaydı, iletişim üzerinde yeni bir kitap hazırlıyordu. Yazdığı kitapların sayısı 30'un üstündeydi. Bunların dışında yüzlerce inceleme yazısı, araştırma ve rapor yayınlamıştı. Fransa'da emekliye ayrıldığından beri Özerk Meksika Üniversite-sinde ders veriyordu.

1942'de Grenoble Teknik Üniversitesinde elektrik mühendisliği bölümünü bitiren **Moles** Amerikalı matematiksel iletişim kuramcısı **Shannon** ile **Weaver**'in yaklaşımlarını benimzedikten sonra sibernetik ve sosyal bilimler alanında araştırmalar yapmış, elektroakustik alanında da çalışmıştı.

1952'de Fizik doktorası ve 1957'de de Felsefe doktorası yapan **Moles** daha sonraları iletişim ve kültür konularına ağırlık vermişti. Strasbourg Üniversitesinde sosyal psikoloji kürsüsünü yönetti. "İletişim" adlı bir temel sözlük yayınladı. Media'lar üzerinde de araştırmalar yaptı. İletişim alanında sayısız sözcük ve deyim üretti. **Uzay Psikolojisi, Mikropsikoloji, Eylemler Kuramı, Nesnel kuramı** gibi yeni dallar yarattı ve bunları geliştirdi.

Fransa'da basının durumu güçleşiyor

Avrupa Ekonomik Topluluğu içinde her çeşit sınırlar kaldırılırken Fransız basın patronları bu gelişmelerin Fransız basınına ne biçimde etkileyeceğini araştırıyorlar. Bu alanda yapılan bir araştırmaya göre Fransa'nın büyük güçlüklerle karşılaşması bekleniyor. Çünkü Fransa'da reklam gelirlerinin azalması ile basında % 2.5 oranında bir gelir azalmasına yol açıldığı görülüyor. Ulusal çapta dağıtımı olan gazetelerin gelirlerindeki azalmanın % 16.9, bölgesel gazetelerdeki gelir azalmasının da % 7 oranında olduğu belirtiliyor. Reklamlarda media'ların yanı sıra doğrudan pazarlamaya (marketing direct)'e ağırlık veriliyor.

Gazetelerin üretim ve dağıtım masraflarının ağırlığı, kâğıt fiyatlarının yükselmesi basında sorunlar yaratıyor. Bu yüzden Fransız gazete ve dergileri Alman ve İngiliz gazetelerinden iki üç kat pahalıya üretiliyorlar.

UPI satıldı

Associated Press, Reuter ve AFP'den sonra dünyanın dördüncü büyük ajansı olan UPI geçen Mayıs'ta açık arttırma ile 6 milyon dolara satıldı. Ajansın 60 milyon dolar borcu olduğu belirtiliyordu. Ajansı ünlü rahip Pat Robertson'un satın aldığı bildiriliyor. Robertson televizyonla İncil yayını yapmakla ün salmıştı. Aynı zamanda Christian Broadcasting Network (CBN) ve kablolu TV yayım şebekesi Family Entertainment'in sahibi durumundaydı.

UPI'nin kadrosu 500 kişiden oluşuyordu. Robertson ajansın bundan sonra hıristiyan eğilimli bir örgüt olacağını söylemektedir.

Bertelsmann ve Grüner und Jahr gibi büyük Alman basın ortaklıklarının Fransa'ya yerleşmesi de Fransız basınında sorunlar yaratıyor.

Vogue plak firmasını Almanlar satın aldı

Fransa'nın ünlü plak ortaklığı Vogue firmasını Alman Bertelsmann grubunun Fransa'daki dalı olan BMC-France ortaklığı satın aldı. Plak yapımında önde gelen firmalardan Erato ve Carriere Musique'in bir Amerikan ortaklığı tarafından satın alınmasından sonra Fransa plak üretiminde güçten düşmüş oluyor.

Bu üç firmanın satışından sonra Fransız sermayesi ile yönetilen büyük firmaların sayısı ikiye düşmüş oldu, ENAC Music ve Musidisc.

Vogue 60'lı yıllarda John Hollyday ile Jacques Dutronc'un plaklarını üreterek ün yapmıştı.

Charlie - Hebdo yeniden çıkıyor

Haftalık Charlie-Hebdo dergisi Temmuz başında yeniden çıkmaya başladı. 1969-82 yılları arasında çıkan ünlü haftalık karikatür dergisi Charlie-Hebdo o yıllarda Fransa'nın en devrimci gülmece dergisiydi. Aynı yazar ve çizerlerin daha önceleri yayınladıkları Hara-Kiri Hebdo dergisi yasaklanınca bu dergiyi çıkartmışlardı. Derginin yazar ve karikatürcüleri arasında şu adlar yer alıyordu: Wolinski, Cabu, Gebe, Raiser, Sine, Cavanna ve George Bernier (Prof. Charon).

Aynı ekip geçen yıl Grosse Bertha adında yeni bir dergi yayınladı, ama yayımcı imti-yaz sahibi ile karikatürcüler ve yazarlar arasında çıkan bir anlaşmazlıktan kadro dağıldı. Charlie-Hebdo'nun eski kadrosu bu kez aralarına Tignous, Luz, Charb gibi karikatürcüleri de alarak Charlie-Hebdo'yu yeniden çıkarmaya karar verdiler. Derginin ilk sayısı 80 bin basıldı ve çıkar çıkmaz tükendi.

"Sources Unesco" dergisinden, Mart 1992

Anket Soruları İnsanları Yanıltıyor mu?

Şengül Altınal Özerkan
Marmara Üniv. Basın-Yayın
Y.O. Öğretim Görevlisi

Anket sorularında dil konusu, özellikle anketçi ile kişinin yüzyüze gelmediği ya da en az geldiği "soru cetveli teknikler"de önem kazanmaktadır. Burada önemli olan nokta araştırmayı yapan ve soruları hazırlayan ekip- le, cevapverenlerin ortak olarak paylaşabilecekleri bir dili kullanmalarınıdır. Soru ve cevap cümlelerindeki kavram, sözcük ve terimlerin eksik ya da yanlış anlamaya meydan vermeyecek biçimde kullanılması gereklidir. Soruların içeriği ve anlatımı, anketin ulaşabileceği en düşük eğitim ve anlama düzeyindeki kişi esas alınarak düzenlenmelidir.

Prof. Aysel Aziz'in 1978 yılında, Ankara'nın köylerinde yaptığı bir araştırmada (1) "ambargo" sözcüğünün anlamının, genç yaş kümesindeki bilinirlik oranının % 50 olduğu saptanmıştır.

Soru cümlelerinde anlaşıl- mayan bölümlerin anketçinin ek açıklamalarıyla desteklenmesi de araştırmanın bütünlüğünü ve güvenliğini zedeleyebileceğinden, cümleler hiç bir dış müdahaleye gerek bırakmayacak biçimde kurulmalıdır.

Yanıt şıklarının düzenlenme- sinde de deneklerin muhtemel eğilimleri gözönünde tutulmalıdır. Örneğin, kişiler birden çok düzenlenmiş olan seçeneklerden birini seçtikleri kapalı uçlu soru- lar da bilmedikleri, ilgilenmedikleri ya da duymadıkları konularda da görüşlerini bildirme eğiliminde- dirler. ABD'de konuyla ilgili ola- rak yapılan bir araştırmada, de- neklerle, olmayan bir fizik ödülünü hangi bilim adamına verecekleri sorulmuş ve deneklerin % 20'si, gerçekte var olmayan bu ödülü,

isimleri uydurulmuş olan hayali fizikçilerden birine layık görmüş- lerdir (2).

Soruların hazırlanmasında dikkat edilmesi gereken konular- dan biri de, soru cümlesinin, ce- vaplayıcıyı yönlendirmeyecek şekilde kurulması gereğidir. Örneğin:

"Sizce, SHP'nin Genel Başkanlığı'na en uygun aday kim- dir?" sorusu, SHP'nin Genel Başkanı'nın değişmesi gerektiği ve "en uygun aday" tamlaması da, mevcut başkanın en uygun aday olmadığı yolunda taraf tutan izle- nimleri içeriğinde taşımaktadır.

Soruların anketçiler tarafın- dan okunduğu durumlarda, çoktan seçmeli yanıt şıklarında cevap- layıcının dikkatinin dağılabileceği ve en başta okunan şıkları unuta- bileceği gözönünde tutulmalıdır. Yanıt şıkları kısa ve akılda tutul- ması kolay cümlelerden oluşma- lıdır.

Tusiad'ın araştırması

Ülkemizde TÜSİAD tarafından yaptırılan "Türk Toplu- munun Değerleri" adlı araştı- rmada (3), bazı benzer sorulara ve- rilen yanıtlar çelişkilidir. Örneğin, "işyerini devlet yönetmeli diyenle- rin oranı % 15 iken, "işyerleri dev- letçe işletilmeli" di-yenlerin oranı % 50'dir. Burada ilk soruda geçen "yönetmek" kelimesinin anlamının iticilik yarattığı düşünülebilir.

Batı ülkelerinde herhangi bir konuda, soru cümlesinin yük- leminin "yasaklanmalı mı" ya da "izin verilmeli mi" olması, cümlelerin anlamı aynı olsa da, verilen cevaplarda % 20'ye varan farklılık yarattığı görülmüştür. De- nekler "yasaklamak" kelimesine her zaman tepki göstermişlerdir (4).

Fransa'da, Ulusal Anket Ku- rulu, bir araştırmasında aynı soru-

yu iki farklı biçimde sormuştur (5):

a- "Hamileliği önleme yol- larının öğretilmesine yararlı ola- cak, özel kadın dispanserlerinin açılmasını salık verir misiniz?

b- İstenen sayıda çocuk sahibi olmayı öğretebilecek özel kadın dispanserlerinin açılmasını salık verir misiniz?

İlk soruya verilen % 71 olum- lu yanıt karşın, daha olumlu bir izlenim bırakan ikinci soruda oran % 83'e yükselmiştir.

Amerika'da

Amerika'da, zenci-beyaz top- lumlarını inceleyen bir araştırmada, aynı yöntemleri kul- lanmalarına rağmen üç ayrı araştırma kuruluşunun sonuçları değişik çıkmıştır (6). MG-AP'nin araştırmasına göre, Amerika'da beyazların % 53'ü kendi toplum- larını ırkçı olarak nitelendir- mişlerdir. Gallup'un araştırması- na göre de, beyazların çoğunluğu, zencilerin fakirliğinin suçlusu ola- rak toplumu suçlamışlardır. Ancak, Harris adlı araştırma ku- ruluşunun değerlendirmesine göre, beyazların çoğunluğu, her iki top- lum arasındaki statüden memnun olduklarını belirtmişlerdir.

Yapılan karşılaştırma sonu- cunda, farklılığın Harris'in soru cümlelerinden kaynaklandığı görülmüştür. Harris'in soru- larından biri şöyle düzenlenmiştir: "Sizce siyahlar eşitlik konusunda çok hızlı mı, çok yavaş mı, ya da normal mi hareket ettiler." İlk iki şıkta yer alan "çok" sıfatları anlamı çok keskinleştirmiş ve so- ruya verilebilecek tek ılımlı seçenek olarak geriye "üçüncü şık kaldığından, bu, taraflı soru araştırma sonucunu etkilemiştir.

Olumlu cümlelerin, olumsuz cümlelerden daha çabuk anlaşılması ve olumlu cümlelere "evet" cevabı verme eğiliminin

daha fazla olması da verilen cevapları etkileyebilmektedir.

Batı ülkelerinde anket cümlelerinde yanıt şıklarının sırasının, cümleyi oluşturan kelimelerin, anketçinin ses tonu, cinsiyeti, giyimi ve tavırlarının deneklerin tutumlarını ve cevaplarını ne şekilde etkileyebileceği konusunda çok sayıda araştırma yapılmakla birlikte, ülkemizde henüz böyle çalışmalar yapılmamaktadır. Bu durumda soru cetvellerinin güvenliğini sağlama görevi, yalnızca sınamaya soruları ve ön teste kalmaktadır.

Kaldı ki, yukarıda verdiğimiz örnekler anket sorularında kullanılan ifade ve kelimelerin cevaplayıcıyı yönlendirebileceği, dolayısıyla da verilen cevapların gerçeğe uygun olmamasına sebep olabileceği gibi, soruların istenen cevabı uygun olmasına sebep olabileceği gibi, soruların istene cevabı elde etmek için de kullanılabilirliğini açık olarak göstermektedir.

Dipnotlar:

(1) Aysel Aziz, Toplumsallaşma ve Kitlesel İletişim, A.Ü. BYYD Yay., Ank. 1982,

(2) Yılmaz Esmer, "Haydi Kamuoyu Araştırılm", Cumhuriyet Bilim ve Teknik, s: 233, Ağustos 1991,

(3) TÜSIAD, "Türk Toplumunun Değerleri", 1991 Araştırma Raporu,

(4) Esmer, "Teorik Yapı", Kamuoyu Araştırmaları semineri İstanbul Ekim 1991.

(5) Alfred SAUVY, Kamuoyu, Cev. Süheyl Gürbaşkan, İstanbul Reklam Yay., İstanbul 1974.

(6) Gary LANGER, "Polling on Prejudice: Questionable Questions",

Public Opinion Quarterly, May/June 1989.

MacBride raporu Türkçe yayınlanıyor:

Baş yazıdan devam

İkinci MacBride Yuvarlak Masa Toplantısı 21-22 Eylül 1990'da Prag'da toplandı. Buna 20 ülkeden ve uluslararası 19 gazeteci ve iletişim örgütünden gelen temsilciler katıldı. Toplantıda da yine Yeni Evrensel Habercilik ve İletişim Düzeni sorunları üzerinde duruldu. Katılımcılar iletişim hakkının demokratik düzenin temel ilkelerinden biri olarak savunulması gerektiğini vurguladılar.

Üçüncü MacBride Yuvarlak Masa Toplantısı da 21 Haziran 1991'de İstanbul'da, Tarabya Otelinde yapıldı. Toplantıya katılanlar arasında Amerika'dan George Gerbner, Hamid Mowlana, Colleen Roach, İngiltere'den Michael Traber, Peru'dan Rafael Roncagliolo, Brezilya'dan Jose Marques de Melo, İran'dan Kazem Motamed-Nejad gibi uluslararası ünlü iletişim uzmanları vardı.

Toplantı sonunda yayınlanan bildirmede «İletişimcilerin giderek artan bir kaygı ile ulusal kültürlerde ve dünya kültüründe hızla artan bir yoğunlaşma ve homojenlik olduğu, militarizasyon eğilimlerinin gözlemlendiği belirtildikten sonra şunlar üzerinde duruldu:

Enformasyon ve eğlendirme ürünlerinin seçiminde, üretiminde ve pazarlamasında dünya çapındaki ortaklıklar tekelleri kazanmıştır;

Askeri koruma altında çokuluslu media kompleksleri gelişmektedir;

Devletlerarası çok yönlü ilişkiler ve uluslararası örgütler

zayıflamaktadır;

Kaynakların dağıtımında haksızlıklar artmıştır;

Media'lar arasında yeni bağlantılar kurulmakta, kitle iletişim araçları merkezi bir biçimde üretilmekte, bunlar sembolik ve kültürel bir çevre ile bütünleşmektedirler;

İletişim araçları insanların yaşamını gittikçe daha geniş ölçüde etkilemekte, ana babaların, okulların, yakın çevrelerin, toplumun ve hatta ulusun yerini almaktadır. Media'lar artık siyasal yapıların denetiminden çıkmıştır;

Bu durumda yapılması gereken şey şiddet içermeyen, diyaloga ve uzlaşmalara dayalı yeni bir demokrasi sanatını, barışçı bir kültür anlayışı içinde geliştirmektir. Bunun için de kültürel ürünlerin savaşa, saldırıya ve şiddete yönelik olmayan bir biçimde yapımını sağlamak gerekir;

Dördüncü MacBride Toplantısı da 21 Ağustos Brezilya'da Sao Paulo eyaletinin Guarujá kentinde toplanacak.

İstanbul toplantısından beri değişen hiçbir şey yok: Haber ve program dolaşımında dengesizlikler, eşitsizlikler, saptırmalar, yönlendirmeler, abartmalar, tıkanmalar, karartmalar hep aynı. Uluslararası ve ulusal düzeyde haberlerin seçimine, ya da yok edilmesine hangi güçler yön veriyor. Kafalar nelerle, nasıl dolduruluyor? Kamuoyları nasıl yaratılıyor? Uzaydan haberler ve programlar nasıl iletiliyor? Nelere, neden öncelik veriliyor?

MacBride raporu bu yüzden tüm güncelliğini koruyor.

● -Presse Turque et Presse en Turquie:

İstanbul'da Anadolu Araştırmaları Fransız Enstitüsü 1985-87 yıllarında üç basın araştırması semineri düzenle-mişti:

-Türkiye'de yabancı dillerde basın; Basında İstanbul;

İstanbul'da basın,

- Türkiye, Türkler ve basın,

- Balkanlarda Türk basını.

Bu seminerlere sunulan bildiriler 366 sayfalık bir kitap olarak İstanbul'da ISIS yayınları arasında çıktı. **Jean-Louis Baqué-Grammont**'un tanıttığı kitapta şu kişilerin tebliğleri yer alıyor:

Orhan Koloğlu, Gerard Groc, Hıfzı Topuz, Korkmaz Alemdar, Nora Şeni, François Georgeon, İber Ortaylı, Selim Kaneti, Semih Vaner, İsmet Giritli, Nuri İnuğur, Aviva Hatem, Mesut Önen, Mehmet Saray, Reşat Tasal, İsmail Eren, Alexandre Popovic, Türker Acaroğlu.

● - Le Têléspectateur n'est pas un légume:

(TV izleyicisi sebze değildir)

Germain Dagognet'in yazdığı bu kitapta: TV'nin etkileri üzerinde duruluyor. Yazar kitabının sonunda şöyle diyor:

"Yirmi, otuz yıl sonra TV neye benzeyecek? Bizim kavgalarımızdan ne kalacak? Buna yanıt vermek için belki peygamber olmak gerekir. Ama peygamber olmadığımızı göre daha alçak gönüllülükle yakın geleceğe bir bakalım.

Yarın ya da öbürün bazı gruplar yine TV'ye saldıracaklar, TV'nin insanları bozduğunu, uyuşturduğunu, aptallaştırdığını öne sürecekler.

Ne önemi var, yarın ya da öbürün TV daha çok izlenecek ve daha yararlı olacak. Gelecek kuşaklar TV'yi daha iyi kullanmasını bilecek ve TV'den daha çok yararlanacaklar.

TV Okulda çağdaş bir pedagoji aracı olacak.

TV'nin "Yüksek Tanımlı" görüntüsü ve stereofonik sesi insanları daha çok etkileyecek.

TV her evde çeşitlilik, seçim ve eğlence olanakları sağlayacak.

Her kanalı bir polis romanı, klasik bir yapıt, bir fotoroman gibi izleyeceksiniz.

Sosyologlar, araştırmacılar TV'nin değerlerini ve görkemlerini daha iyi anlayacaklar.

TV tekniği, izlemede olsun, üretimde olsun korkunç bir hızla geliyor. Bunun neler getireceğini daha bilmiyoruz.

30 yıl önce çok az sayıda ailenin bir kitaplığı vardı, yarın TV her eve bir kitaplık kazandıracak.

TV izleyicisini sebzeye benzetilenler pişman olacaklar, TV izleyicisi kadar iyi bakılan ve sulanan az bitki vardır. Yarının ailesi güzel bir bahçeye benzeyecek."

● -Fréquence monde:

Frederic Brunquell Bu kitabında sömürgecilik döneminden bugüne Fransa'nın yabancı ülkelere yönelik radyo yayınlarının tarihini anlatıyor (Pluriel yayınları).

● -Images et figures du journaliste:

Fransa'da "Mediascope" adında dört aylık bir dergi yayınlanmaya başladı. İlk sayı gazetecilerin görüntüsüne ayrılmış. Bu konudaki araştırmaların en ilginçlerinden biri **Remy Rief-fel**'inki. Üniversite Paris II'de öğretim görevlisi olan **Remy Rief-fel** 1984'te "L'élite des Journalistes" adlı bir kitap yayınlamıştı. Bu kitabında gazetecilerin sosyal ve ailesel kökenlerini, eğitim düzeylerini, mesleğe nasıl girdiklerini, kaç para kazandıklarını, çevrelerinin kimlerden oluştuğunu, nasıl yaşadıklarını araştırıyor ve gazetecilerin genelde egemen sınıfın hizmetinde olduklarını belirtiyordu.

Rieffel bu son yazısında şöyle diyor:

"Daha 15 yıl öncesine kadar gazetecilerin rolü ve görüntüsü kamu oyununda hiçbir ilgi uyandırmıyordu. Oysa birkaç aydan beri konu birden bire gündeme geldi. Gazeteciler üzerinde çok sayıda kitap ve yazı yayınlandı. Romanya, Körfez Savaşı, Fransa'daki müslümanların durumu ve Carpentras mezarlığı olayları konuya büyük

bir canlılık kazandırdı. Bunun üzerine kamuoyu gazetecilerin mesleklerini gerçekte nasıl uyguladıkları, çalışma yöntemlerinin ve sorumluluk anlayışlarının ne olduğu ile ilgilenmeye başladı. Gazetecinin tanımının yapılması gündeme geldi. Gazetecilerle iktidar ilişkileri ve basın ahlakı sorunları da ele alındı. Projektörler gazetecilerin üzerine çevrilince onlar da tartışmalara katılmak zorunda kaldılar. Bu baskılar karşısında gazeteciler kararın görüntülerini aydınlığa kavuşturmaya yöneldiler.

Kamuoyu yoklamaları TV gazetecilerine olan güvenin yitirildiğini, Fransızların genelde media konusunda hayal kırıklığına uğradıklarını ve gazetecilerin pek sevilmediklerini ortaya koydu."

● Telsiz Dünyası:

Telsiz Genel Müdürlüğünün çıkarttığı bu derginin 6. sayısında Dünya Telekomünikasyon Günü nedeniyle ITU (Uluslararası Telekomünikasyon Birliği) Genel Sekreteri **Pekka Targanne**'m yayınladığı bir mesaja yer ayrılmış. Genel Sekreter bu mesajında şöyle demektedir:

"4 Ekim'de SSCB tarafından fırlatılan SPUTNIK 1 adlı ilk yapay uydunun yörüngeye yerleştirilmesinden buyana 35 yıl olacak.

1957'nin bugününden itibaren insanoğlu uzayın fethinde durmak bilmeyen ilerleme yapmıştır.

Belli başlı olayların bazılarını hatırlayalım;

VASTOK 1 Dünya etrafında dolaşmak üzere kozmonot Gagarin ile 12 Nisan 1961'de fırlatıldı.

EARLY BIRD ilk ticari haberleşme uydusu ABD tarafından 6 Nisan 1965'de fırlatıldı.

APOLLO 11 20 Temmuz 1969'da Ay'a insan taşıdı.

Ve sonra, uzayın efendisi olan ülke sayısının artmasıyla telekomünikasyon için çok yararlı, yerden idare edilen uydular

çeşitli cihazlar uzaya yerleştirildi

Artık bugün uydu gönderme olayı kamu oyunun dikkatini 35 yıl önceki kadar, hatta 15 yıl önceki kadar bile çekmiyor. Ancak bu daha az yararlı olduğu için değildir. Tam tersine. Günlük yaşantımızda uzayın kullanımını olağan hale geldi ve bu konuda yapılan konferanslar da şimdi diğerleri gibi... Eski Seçim Binasında 7 Ekimden 8 Kasım 1963'e kadar Cenevre'de yapılan ITU'nun ilk uydu konferansından bu yana çok uzun mesafe katettik.

Uzay, modern telekomünikasyonun tamamlayıcı bir parçası olmuştur. Artık radyo haberleşme, araştırma ve uygulaması için diğerleri arasında yalnızca bir araştırma alanı değil, bir sistemdir.

İletişim Araçlarıyla Fişlenen Avrupa

Birinci Sayfadan devam

Bütün dernekler ve toplumlar fişleniyor, halklar fişleniyor, azınlıklar fişleniyor, ülkeler fişleniyor ve "Fişlenmiş bir Avrupa Korkusu" çöküyor insanların üzerine. Avrupalılar arası örgütler, kurumlar ve çok uluslu örgütler bu işi gittikçe geliştiriyorlar. Interpol bu işbirliğinin ilk örneği oldu, şimdi uluslararası holdingler ve bankalar arasında da böyle bir iletişim var.

Bu bilgisayarlı işbirliği uluslararası siyasal alana yayıldığı zaman ne olacak? Düşünün, bütün Avrupa insanların bilgisayarlarında fişlerini ellerinde bulunduranlar nasıl bir güç oluşturacaklar.

Bu tehlikeye karşı ilk kez Fransızlar ayaklanarak 1978'de **Bilişim ve Özgürlükler Ulusal**

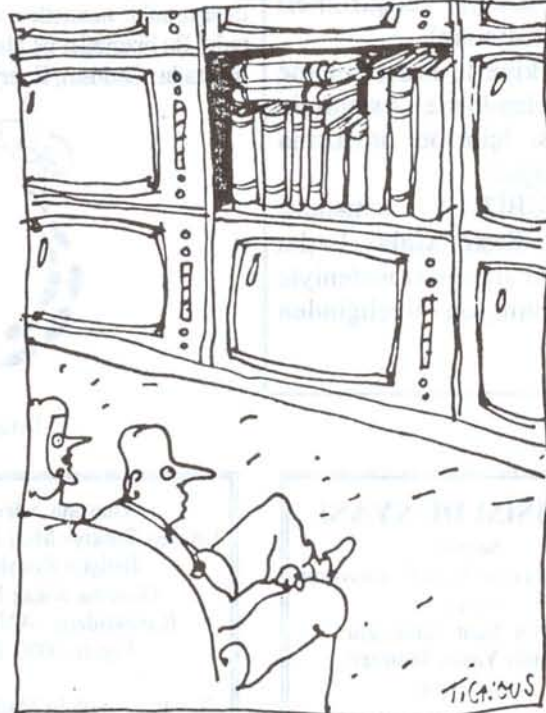
Konseyi'ni kurdular.

Konu Avrupa Konseyinde de tartışıldı. Konsey 1981'de **Kişisel nitelikteki bilgilerin bilgisayarlarla işlenmesi karşısında kişilerin korunması** amacıyla bir Konvansiyon yayınladı.

Yalnız siyasal ve aydın çevreler değil, herkes böyle bir fişlenme tehlikesine karşı çok duyarlı davranıyor. İnsanlar olur olmaz nedenlerle fişlenmek istemiyorlar. Hele bu fişlerdeki bilgiler size düşman çevrelerden toplanmışsa bunları düzeltmeye ömrünüz yetmiyor, aklanamıyorsunuz bir türlü.

Bunun için bu alanda yasal bir saydamlık gerekiyor. Konunun bizde de tartışmaya açılmasında yarar var.

Cüneyt CUNDA

Artık Kitaba Yer Yok

FIJ'in üye sayısı 300 bine yükseldi

Uluslararası Gazeteciler Federasyonu FIJ'in Kongresi geen Hazi-ran'da Montreal'da toplandı. Altı yıldan beri Federasyonun başkanlığını yapan Belçikalı kadın gazeteci **Mia Doornaert** yeniden adaylığını koymadı ve yerine Danimarkalı **Jeans Linde** 141 oyla başkan seçildi. Arjantin, Birleşik Amerika, Zimbabve, Kenya, Gürcistan, Ukrayna, Letonya, Beyaz Rusya, Kıbrıs, Dominik, Kolombiya ve Hindistan gazeteci dernekleri de üyeliğe kabul edildiler. Böylece 64 ülkede 81 demekten oluşan FIJ'in üye sayısı 300 bine yükselmiş oldu.

Küba'ya yönelik radyo ve TV yayınları

Amerikalılar 1985 Mayıs'ından beri Küba'ya yönelik radyo ve TV yayınları yapıyorlar. **Martı Radyo ve Televizyonu** denen bu yayınları Kübalılar 1990 Martundan beri bozuyorlar, buna karşın radyo yayınlarının Küba'da halkın % 78'i tarafından izlendiği öne sürülüyor.

Unesco Haberleri

● Unesco Türkiye Milli komisyonu XX. Dönem Birinci toplantısı 23 Eylül'de Ankara'da yapılacak.

● 1993 Mayıs'ında İstanbul'da düzenlenecek olan II. Poesium toplantısı Unesco Milli Komisyonunun himayesinde olması için yapılan bir başvuru Yönetim Kurulunca incelenmektedir.

● Unesco Milli Komisyonu aşağıdaki konularda birer proje hazırlatmıştır:

- Türkiye'de zorunlu eğitim süresinin 5 yıldan sekiz yıla çıkartılması (Nurettin Fidan).

- Mesleksel okullardan üniversiteye geçiş (İlhan Aykut - Yaşar Baykal),

- Üstün yetenekli çocukların eğitimi (Yahya Özsoy),

- Eğitim sistemimizde yönetici uzman yetiştirilmesi (Haydar Kaymaz).

- Türkiye'de beceri ölçme ve belgelendirme sisteminin kurulması için ön araştırma (Hıfzı Doğan).

● TÜBİTAK temsilcisi Doç. Dr. Beşir Atalay başka bir göreve atanması nedeniyle Milli Komisyon üyeliğinden istifa etti.

SOFRES Türkiye'de Kamuoyu araştırmaları yapacak

Fransa'da en büyük kamuoyu araştırma kurumlarından biri olan SOFRES (Société Française d'Etude et de Sondage)'ın Türkiye gazetesine bağlı olan İhlas Holding'le birlikte bir ortak şirket kurdukları açıklandı.

Fransa'daki öteki büyük kamuoyu araştırma kurumları IFOP (Institut Français d'Opinion Publique) ile BVA (Brulé-Ville Associée)'dir.

Sofres ile İhlas Holding arasındaki anlaşma 2 Ağustosta İhlas Holding Yönetim Kurulu Başkanı, Türkiye Gazetesi sahibi Enver Önen ile SOFRES'in başkanı Pierre Weill tarafından İstanbul'da imzalandı.

1963'te Fransa'da kurulan SOFRES bugün Fransa dışında Almanya, İtalya, Belçika, İspanya, İngiltere, Japonya, Kuzey ve Latin Amerika, Afrika ve Güney Doğu Asya ülkelerinde de sondajlar yapmaktadır.

SOFRES grubu kamuoyu ve pazar araştırmalarının yanı sıra danışmanlık hizmetleri de sunmaktadır. Bu hizmetler üç alanda toplanmaktadır: Endüstri, Enerji, Çevre.

SOFRES'in gücü ve etkinlikleri

SOFRES'in Türkiye'deki yöneticisi Prof. Dr. Bener Karakartal Türkiye gazetesine verdiği bir demeçte SOFRES'in durumu ve çalışmaları hakkında şunları söylemiş:

"Fransa'da kamuoyu araştırmaları denince akla ilk gelen isim SOFRES'dir. Le Figaro Gazetesi'nde SOFRES yıllarca siyasetçilerin kamuoyundaki önemlerini belirten barometreler yayınlamıştır. SOFRES, Avrupa kamuoyunu oluşturan 700 liderle sürekli temas halindedir ve yılda dört defa onlarla geniş kapsamlı bir anket yapmaktadır. Fransa'da "TF1", "A2", "FR", "Canal Plus" gibi TV kanalları ve "Montecarlo", "France Inter", "RTL", "Europe 1" gibi radyolar sürekli olarak SOFRES'in kamuoyu araştırmalarını yayınlamaktadırlar. Fransa'nın önde gelen siyasi partileri ve politikacıları SOFRES'in devamlı müşterileri arasında bulunuyor."

İletişimli Kısır Döngü (Ferruh Doğan)

İLETİŞİM DÜNYASI

Sahibi

Unesco Türkiye Milli Komisyonu Adına

Prof. Dr. Suat Sinanoğlu
Sorumlu Yayın Müdürü
Hıfzı Topuz

Yazışma Adresi:

Unesco Türkiye Milli Komisyonu
İletişim Komitesi
Göreme Sokak No: 7
Kavaklıdere - ANKARA
Fiyatı: 1000 TL.

Yapım: Anadolu Matbaası-İST.

Unesco Türkiye Milli Komisyonu:

Suat Sinanoğlu, Oluş Arık, Emel Doğramacı, Nihat Bilgen, Recep Bilginer, Hamdi Binay, İsmet Birsal, Ziya Bursalıoğlu, İlker Erbil, Bozkurt Güvenç, İlber Ortaylı, Hayriye Sezgin, Uygur Tazebay, İlker Temizsoy.